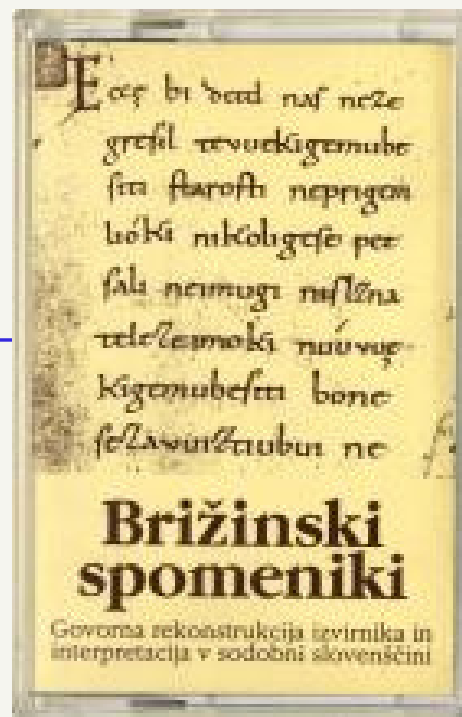

RAZVOJ JEZIKA

od 6. do 15. stoletja

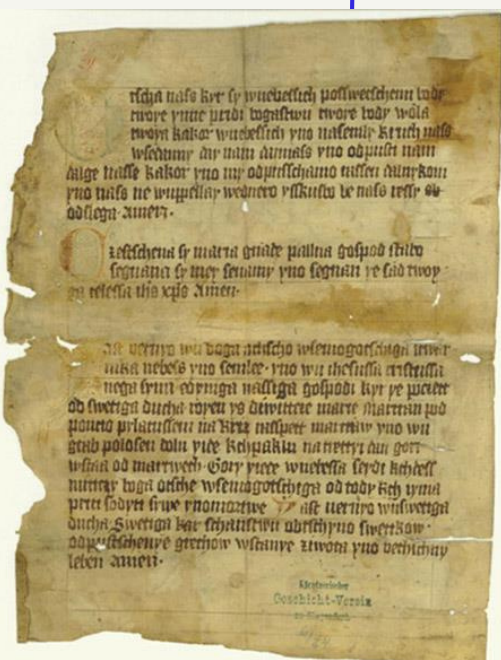
BRIŽINSKI SPOMENIKI

- Zapisani med 972 in 1039
- rokopis dveh molitev in pridige o grehu in pokori
- našli so jih v mestu Freising (Brižinj)
- pisava: karolinška minuskula
- obredni jezik na slovenskem Koroškem v 10. stoletju

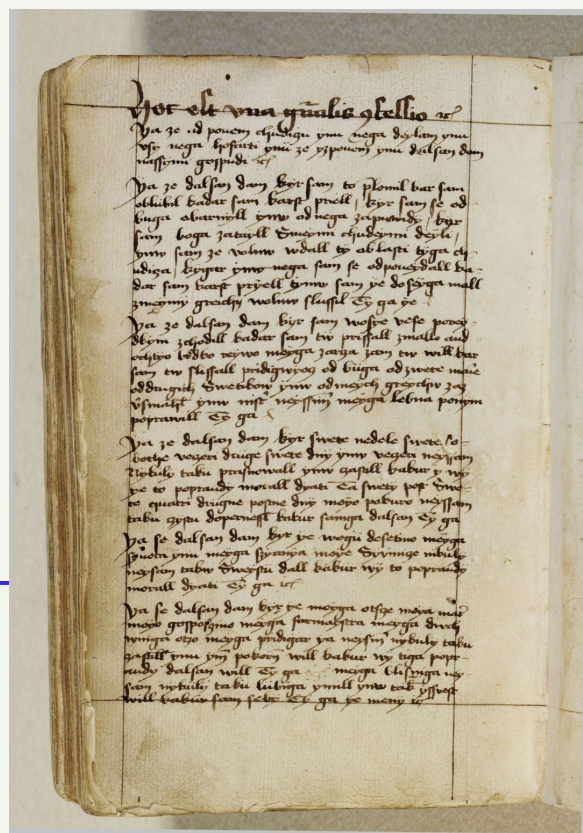
RATEŠKI ALI CELOVŠKI ROKOPIS

- 1362-1390
- vsebuje očenaš, zdravamarijo in apostolsko vero
- najdemo že značilnosti slovenskih narečij

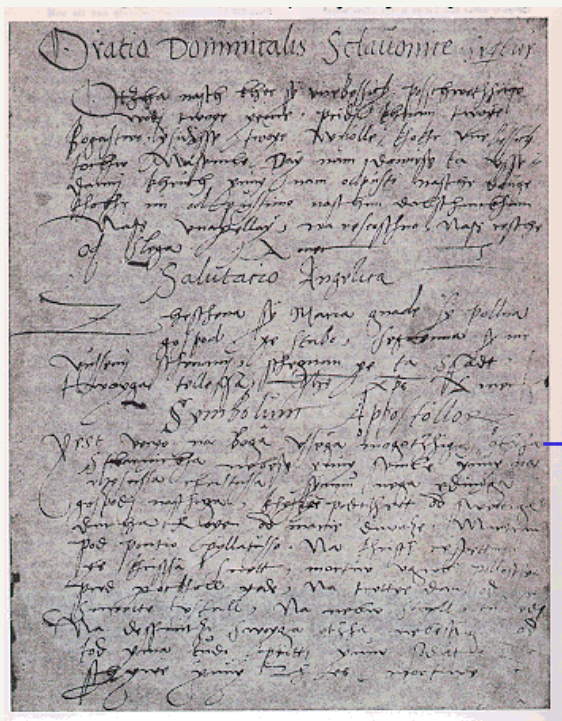
STIŠKI ROKOPIS

- 1427, 1440
- vsebuje pesem, molitvi in spovedna obrazca
- sledovi narečja
- besedila dveh piscev: eden je bil Čeh, drugi z Dolenjske

STAROGORSKI ROKOPIS

- 1492-1498
- vsebuje očenaš, zdravamarijo in apostolsko vero

RAZVOJ JEZIKA

v 16. stoletju

PROTESTANTIZEM ali REFORMACIJA

1515 - prve tiskane besede na nemškem letaku: "Stara pravda - leukhup, leukhup, leukhup woga gmajna".

PRIMOŽ TRUBAR

- utemeljitelj slovenskega **knjižnega** jezika
- prvi slovenski knjigi: **Abecednik** in **Katekizem**, 1550, zapisani v gotici
- Ta evangelij sv. Matevža, prvi prevod kakega dela v slovenščino

ADAM BOHORJČ

- **Zimske urice** - prva slovnica slovenskega jezika, napisana v latinščini, 1584

SEBASTIJAN KRELJ

- **Otroška Biblija** - sveto pismo za otroke

JURIJ DALMATIN

- **prevod svetega pisma** v slovenski jezik - gre za enega prvih prevodov v katerikoli evropski jezik iz latinščine (14. med svetovnimi jeziki), 1584

RAZVOJ PISAVE

- karolinška minuskula - Brižinski spomeniki
- gotica - rokopisi, Katekizem in Abecednik
- bohoričica - Trubarjeva kasnejša dela in vsa dela do sredine 19. stoletja
- 1824/25 - dajničica in metelčica
- gajica - po letu 1843

RAZVOJ JEZIKA

v 17. in 18. stoletju

BAROK

JANEZ SVETOKRIŠKI

- Sveti priročnik

O. ROMUALD ŠTANDREŠKI

- Škofjeloški pasijon, 1727 - najstarejše ohranjeno dramsko besedilo v slovenščini s cerkveno vsebino

RAZSVETLJENSTVO

ANTON TOMAŽ LINHART

- prvi slovenski dramatik
 - Županova Micka
 - Ta veseli dan ali Matiček se ženi
 - Poskus zgodovine Kranjske
- } prvi slovenski dramski besedili s posvetno vsebino, 1790

VALENTIN VODNIK

- prvi slovenski pesnik
- Pesmi za pokušino, 1809
- Pismenost ali gramatika za prve šole, 1811
- Kuharske bukve

JERNEJ KOPITAR

- jezikoslovec
- Slovnica slovenskega jezika na Koroškem, Kranjskem in Štajerskem, 1808 - prva slovenska znanstvena slovnica

MARKO POHLIN

- Kranjska gramatika, 1768

ZNAČILNOSTI RAZSVETLJENSTVA

- 1750-1809
- razvoj slovenske posvetne književnosti
- družbeno-politične razmere povezane z reformami Marije Terezije in Franca Jožefa II.
- razvoj šolstva
- rojevanje slovenske zavesti (kot upor proti germanizaciji)
- ustanovljeni so bili prerodni krožki, v katerih so sodelovali slovenski znanstveniki z vseh področij - najpomembnejši je bil Zoisov krožek

ROMANTIKA

- 1809-1849
- V času Ilirskih provinc (1809-1813) je slovenščina prvič v zgodovini postala uradni jezik in s tem tudi učni jezik v šolah.
- Za dvig statusa slovenščine je bil odločilen pesniški jezik.
- ČRKARSKA PRAVDA - abecedna vojna, pri kateri se je J. Kopitar zavzemal, da ima vsak glas svojo črko (metelčica in dančica). Skupina s Čopom in Prešernom se je temu uprla in se zavzemala za ohranitev bohoričice, kar jim tudi uspe.

FRANCE PREŠEREN (1800-1849)

- Največji slovenski pesnik, rojen v Vrbi na Gorenjskem, umrl v Kranju.
- Po poklicu je bil odvetnik.
- Uvedel nove pesniške oblike: sonet, gazela, glosa, balada, romanca ...
- Povodni mož, Turjaška Rozamunda, O, Vrba, Apel in čevljar, Sonetni venec, Krst pri Savici ...

REALIZEM

IVAN TAVČAR

- zgod. roman Visoška kronika
- zbirka črtic Med gorami
- črtica Tržačan
- roman Cvetje v jeseni

SIMON JENKO

- cikel pesmi Obrazi
- pesem Naš maček
- pesem Naprej je danes himna slov. vojske

SMRT PREŠERNA

• IZID 2 PESNIŠKIH ZBIROK:
AŠKERC - ČAŠA OPOJNOSTI
CANKAR - EROTIKA

- 1849-1899
- v ospredju ni več notranji svet, ampak realno dogajanje, kot so ga videli pisatelji
- razvijati se začne pripovedna proza (povest, črtica, roman)

JOSIP JURČIČ

- 1. slov. roman Deseti brat, 1866
- humoreska Kozlovska sodba v Višnji Gori
- zgod. roman Jurij Kozjak
- povest Sosedov sin
- Spomini na deda

ANTON AŠKERC

- balada Kronanje v Zagrebu
- pesniška zbirka Balade in romance

FRAN LEVSTIK

- 1. slov. umetna pripovedka Martin Krpan
- Popotovanje od Litije do Čateža
- Napake slovenskega pisanje

JANKO KERSNIK

- slika Mačkova očeta
- zbirka Kmetske slike
- Ciklamen, Agitator
- Jara gospoda

RAZVOJ JEZIKA

MODERNA

v 20. stoletju

Pojavile so se nove teme, novi motivi, novi izrazi in nova mišljenja. Še vedno se je pojavljala tradicija romantike. Moderna je razvila vse tri književne zvrsti oz. vrste: liriko, epiko, dramatiko oz. poezijo, prozo in dramatiko.

JOSIP MURN ALEKSANDROV

- pisal bivanjske, osebno izpovedne, razpoloženjske pesmi
- pesniška zbirka Pesmi in romance je izšla po njegovi smrti

OTON ŽUPANČIČ

- pisal pesmi za otroke in odrasle
- zbirke: Lahkih nog naokrog, Sto ugank, Mehurčki, V zarje Vidove (Žebljarska)

DRAGOTIN KETTE

- pesniška zbirka Poezije - cikel pesmi Spomini
- pisal pesmi in tudi kratko prozo

IVAN CANKAR

- eden najpomembnejših pisateljev in dramatikov
- romani Na klancu, Martin Kačur ...
- zbirka črtic Vinjete, Moje življenje (Bobi)
- drame: Hlapci, Hlapec Jernej in njegova pravica, Pohujšanje v dolini Šentflorjanski ,

1899: IZID 2 PESNIŠKIH ZBIRK: AŠKERC - ČAŠA OPOJNOSTI CANKAR - EROTIKA

1918: CANKARJEVA SMRT IN KONEC 1. SV. VOJNE

EKSPRESIONIZEM

- Ekspresionizem je umetniška smer, ki se je razvila v Nemčiji pred prvo svetovno vojno. Izraz, ki je nastal kot nasprotje impresionizmu, izhaja iz latinske besede *expressus*, kar pomeni **izraz**. Ekspresionizem v ospredje postavlja novega človeka in obtožuje moderno civilizacijo, kapitalizem in vojno.

SREČKO KOSOVEL

- eden največjih slovenskih pesnikov
- umrl, star 22 let, a njegove pesmi so vplivale na razvoj pesništva po 2. sv. vojni
- Starka za vasjo
- Jutro na Krasu
- Rdeča raketa
- zbirka Intergrali - konstruktivistične pesmi

RAZVOJ JEZIKA

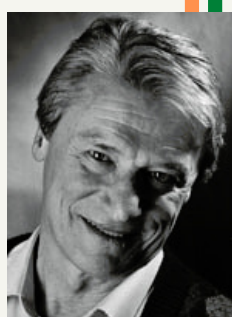
pomemben mejnik:
pesniška zbirka
PESMI ŠTIRIH, 1953

v 20. in 21. stoletju SODOBNA SLOVENSKA KNJIŽEVNOST

- Ukvarja se s pojavi in problemi sodobnega, sedanjega časa.
- Uporablja lahko že ustaljene, tradicionalne oblike, ki jih lahko posodablja, lahko pa uvaja nove, moderne.

NIKO GRAFENAUER

- pesnik za otroke in odrasle, prevajalec, urednik
- zbirke Pedenjped, Skrivnosti

TONE PAVČEK

- pesnik za otroke in odrasle
- Juri Muri, Čenčarija, Majnice, fulaste pesmi
- brali smo pesem Pesem

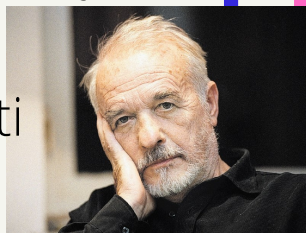
JANEZ MENART

- pesnik in prevajalec
- skupaj s Kajetanom Kovičem, Cirilom Zlobcem in Tonetom Pavčkom je izdal pesniško zbirko **PESMI ŠTIRIH**

DANE ZAJC

- pesnik, pisatelj, dramatik
- zbirke Bela mačica, Abecedarija, Ta roža je zate
- pravljice Argonavti

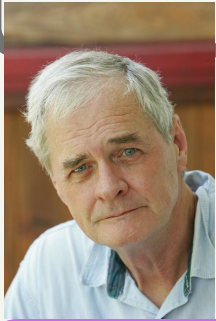
BORIS A. NOVAK

- pesnik, pripovednik, dramatik
- zbirka Prebesedimo besede, Oblike sveta

BOGDAN NOVAK

- pisatelj: pravljice, povesti in mladinski romani
- zbirka Zvesti prijatelji

DESA MUCK

- pisateljica, igralka, TV voditeljica, publicistka
- Anica, Blazno resno ...
- Hči lune, Lažniva Suzi, Nebo v očesu lipicanca, Pod milim nebom

ANDREJ ROZMAN ROZA

- pesnik, pisatelj, dramatik, igralec, prevajalec
- Čofli
- gledališke igre (Urška in povodni mož)

SVETLANA MAKAROVIČ

- pisateljica, pesnica
- Sovica Oka, Pekarna Mišmaš, Kosovirji, Tacamuca
- Črni muc, kaj delaš?